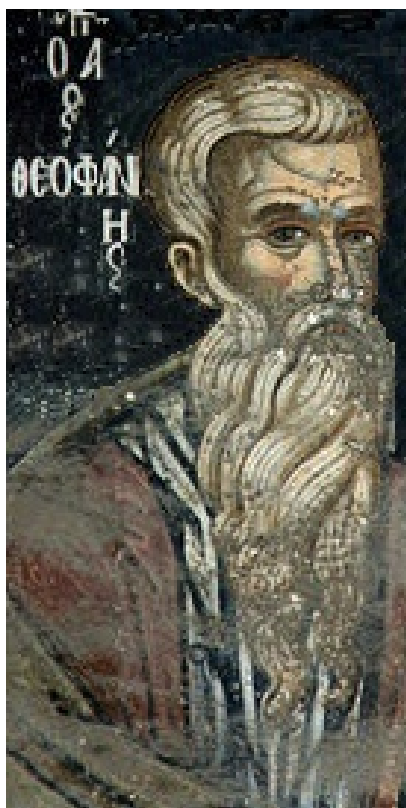

Вяра

25.03 по еретическия, †12 март по православния календар - Свети преподобни Теофан Изповедник. Свети праведни Финеес Икона на Пресвета Богородица "Лидска - Неръкотворна"

Житие на светия наш отец Теофан Изповедник († 818 г.)

Преподобният Теофан се родил в Цариград от знатни родители - Исаак и Теодотия. Исаак бил роднина на император Лъв Исаврянин и на неговия син Константин Копроним, поради което се и наричал Исаврянин. Той заемал почетни длъжности при царския двор и през царуването на Копроним бил воевода.

В това време се появила иконоборческата ерес и започнало жестоко гонение срещу благочестивите вярващи.

Благочестивите Исаак и Теодотия строго държали православно учение и затова по-късно се сподобили да станат родители на такъв син, който възсиял като слънце в Христовата Църква. Те го нарекли Теофан, което означава "явен от Бога". Той бил наречен така, защото, се родил на празника Богоявление Господне, който на гръцки се нарича

Теофания; но най-вече Теофан получил това име по Божие внушение - като предугаване за това, че подобно на пророк Иеремия в древност, Господ го е избрал още от майчината утроба и го е осветил, за да бъде велик светилник на Неговата Църква (Иер. 1:5). Според свидетелството на библиотекаря Анастасий, св. Теофан бил наричан понякога от хората и с името на баща му - Исаак, но това било преди пострижението му в монашески чин, към което той пламенно се стремил от най-млада възраст, както това ще стане ясно от житието му.

След раждането на блажения и богоявен Теофан, неговият баща Исаак, след като преживял още три години, отминал във вечния живот. Преди да умре, той написал завещание, в което поверявал тригодишния си син и неговата майка на грижите и покровителството на самия император Константин Копроним.

Изучавайки Божественото Писание и усъвършенствайки се в добродетелния живот, с годините детето започнало да се отличава с необикновения си разум. Когато Теофан станал на дванадесет години, един от сенаторите пожелал да сгоди десетгодишната си дъщеря за него, тъй като младият Теофан бил красив, много умен, богат, а също така - и родственик на императора. Този годеж изцяло подкрепяла и Теодотия - майката на Теофан. Но понеже това не можело да стане без съгласието на императора, сенаторът се обърнал към него с усърдна молба, желаейки да се сроди с него чрез брака на дъщеря си с царския племенник. След като царят дал съгласие, направили годеж на децата, които били още на възраст, в която не е позволено да се встъпва в брак, а самият брак бил отложен, докато те навършат пълнолетие.

В това време император Константин Копроним умрял. След него на престола се възкачил неговият син Лъв IV, който бил наричан Хазарски по линия на майка си, тъй като тя била дъщеря на хазарския хан и езическото ѝ име било Хазароя (а

по-късно в светото Кръщение приела името Ирина).

След няколко години починала и Теодотия - майката на Теофан. Тя умряла преди брака на своя син, като му оставила несметно богатство.

В дома на Теофан тогава живеел един богобоязлив и целомъдрен слуга. Теофан много го обичал заради добродетелния му живот и го считал за най-добрия си съветник. Вдъхновяван от честите душеспасителни беседи с него, а най-вече - наставляван от вседействения Дух Свети, Теофан възлюбил целомъдрието и мислел само за едно - как да съхрани ненакърнена своята девствена чистота; и пламенно жадувайки за монашески живот, започнал да раздава богатството си на бедните.

Като узнал за това, тъстът на Теофан по всякакъв начин се стараел да ускори женитбата, въпреки нежеланието на самия жених - още повече, че годениците вече били навършили пълнолетие.

А когато настъпил назначеният за сключването на брака ден, и по обичая течал вече брачният пир, богоявеният младеж Теофан, възнасяйки се с ума си при Бога, се молел тайно в сърцето си Господ да го запази в неговото чисто девство.

И ето, когато младият Теофан и неговата невеста влезли в брачния чертог, той седнал на леглото и с трепетно сърце разкрил пред нея своите мисли:

- Ти знаеш, възлюбена., - казал той на невестата си, - че времето на настоящия наш живот е кратко, че часът на нашата смърт е неизвестен и че немилостив съд очаква тия, които прекарват живота си в удоволствия и охолство, като често прогневяват Господа. А бракът, въпреки че е установен от

Самия Бог, но неизбежните в брачния живот светски грижи отделят ума на човека от Господа, осушават благочестивите мисли на хората и не им позволяват да виждат бъдещия живот със светлите очи на душата. Ние знаем, че заради временното си страдание Лазар е бил отнесен от ангели в лоното на Авраам, а богаташът, който живял в охолство, бил хвърлен в ада и не получил дори една капка вода, за да охлади езика си (Лук. 16:24). Да се вслушаме също и в това, което говорят евангелските блаженства и за кои са приготвени те на небесата (Мат. гл. 5). На кои са обещани те? - Не на богатите, които живеят във веселието на този свят и във всяко благополучие, а - на нищите, плачещите, гладните и жадните, на тези, които биват гонени и хулени заради Христа. Накратко ще кажа: тесен и труден е пътят, който води във вечния живот, а широка е вратата и просторен е пътят, водещ към погибел (Мат. 7:13, 14). Знаем също, че който живее тук в разкош и се отдава на суетни утехи, в бъдещия век ще скръби и ще се измъчва - иначе не може и да бъде. Затова, възлюбена моя невесто, ако си съгласна - нека да се въздържаме от плътското съпружеско съединение и единодушно да пребъдваме в чисто девство. Сега да поживеем за кратко като че в плътски брак, заради жестокия ти баща, но изглеждайки като съпрузи, да си останем като брат и сестра; а по-нататък, когато Господ ни изпрати благоприятно време, ще отидем в манастир: аз - в мъжки, а ти - в женски. Там ще посветим целия си живот на Господа, та в бъдещия век да се сподобим с частта на светите Му угодници.

Светата невеста на Теофан, приемайки като добра земя доброто семе на думите му, с радост отговорила на блажени Теофан:

- Аз знам, възлюбени господарю мой, думите на нашия Спасител, Който казва в Евангелието: който "не намрази баща си и майка си, жена си и децата си, братята и сестрите си... и

който не взима кръста си, а следва подире Ми, не е достоен за Мене” (Лук. 14:26 и Мат. 10:38). И така, нека бъдем верни следовници на Господа и ако желаеш - да оставим всичко суетно. Ако ти си съгласен, съгласна съм и аз; ако на теб това ти е угодно, угодно е и на мен; ако искаш да запазиш девството си, то и аз желая това. И ще представим себе си непорочни на Небесния Жених, като съхраним чисти не само душите, но и телата си. Каква ще бъде ползата за нас, ако като преживеем в суета този кратковременен живот, се лишим от вечните блага? А ако пък имаме и деца, тогава ще се изпълним с още по-голяма печал и тревоги, грижейки се ден и нощ за тяхната прехрана и за съдбата им и падайки при това в многообразните капани на този свят. А когато настъпи часът на нашата смърт, който за нас е неизвестен - къде ще отидем ние тогава, - в рая или в геената? - сега ние още не знаем това. Но да поживеем в чистота, като тайно пазим девството си, докато Господ не ни сподоби с монашески чин.

Като чул думите на целомъдрената си съпруга, блаженият юноша се удивил на нейното благоразумие и като паднал на земята, благодарил на Бога, Който наставил девойката със Своя Свети Дух и дал да има желание, еднакво с неговите намерения. Цялата тази нощ те прекарвали в молитви, в които измолвали за себе си Божиата помощ, за да изминат в съвършенство поетия нов път.

А когато настъпило утрото, те заспали за кратко време и двамата видели един и същ сън: явил им се някакъв младеж със светло лице; усмихвайки се, той ласкаво се обърнал към тях:

- Господ прие вашето желание и ме изпрати, за да ви благословя за този живот, който вие избрахте да водите, за да представите себе си свети и непорочни пред Него.

След като изрекъл това, той ги осенил по цялото тяло с

кръстния знак и станал невидим. Когато се събудили, те си разказали един на друг съня, който и двамата видели. В този миг усетили неизказано благоухание, което свидетелствало за присъствието на Ангела - и се удивили. Паднали на земята пред Господа, въздавайки Му всесърдечна хвала. А това небесно благоухание се носело в продължение на много време и било усетено от мнозина - не само в техния чертог, но и в целия дом. И така живеела тази света двойка - подобно на ангели в плът, горейки пред Бога с пламъка на Божествената любов, - като два свещника, или като две маслини, източващи елея на милостта, защото те всеки ден дарявали неизчислимо количество милостиня и щедро раздавали на бедните всичко каквото имали.

Тъстът на Теофан, като узнал след известно време, че неговият зет и дъщеря му живеят в девство и раздават цялото си богатство на бедните, много се огорчил. Той отишъл при императора, разказал му за това и започнал да се оплаква от своя зет:

- Горко на мен нещастния! - викал той - Горко на моята окаяна старост! Заради непотребния ми зет, който безсмислено разпилява богатството си и напразно погубва моята млада дъщеря, като не живее в съпружество с нея! А за мен няма никаква надежда да се утеша с внуци. И за какво я взе той? Защо още преди брака не наруши обета на обручението и не се отказа, та да не я принуждава нея, която е още толкова млада, да търпи това нещастие, а и моята старост да не обременява с тази голяма печал? Защото скръбта ми е двойна: аз страдам заради дъщеря си, която, бидейки омъжена, няма мъж и не може да бъде майка, а също и за напразно разпиляването на богатство, тъй като Теофан раздаде не само своето имущество, но и голяма част от това, което дадох като зестра на своята дъщеря.

Жалвайки се така, тъстът на Теофан започнал да умолява царя да нареди на неговия зет и да го убеди да живее по закона на съпружеството и да не пилее без полза имуществото си.

Царят се разгневил и повикал при себе си блажения Теофан. С яростно лице той започнал да го заплашва, заповядвайки му да промени начина си на живот. А в случай, че заповедта му не бъде изпълнена, той го заплашил, че ще му извади очите и ще го изпрати на заточение.

Но богоугодният младеж не обръщал внимание на заплахите на царя и не изоставил своя така прекрасно започнат чист и девствен живот: той повече се стремял да спечели милостта на Небесния Цар, отколкото на земния.

Скоро след това царят дал поръчение на Теофан да отиде по някакви държавни дела в Кизическата страна. Това пътешествие нарочно било замислено от неговия тъст, който се надявал - от една страна, че посред грижите по поверените му от царя дела, Теофан ще забрави и ще изостави обичайните си молитвени подвизи, поста и въздържанието, - а, от друга страна - ще престане да раздава и своето имущество, над което сега като попечител бил поставен неговият тъст.

Когато Теофан, изпълнявайки царската заповед, се отправил за Кизик, по нареждане на царя и тъста му, заедно с него отпътувала и съпругата му, тъй като баща ѝ не можел да понесе дъщеря му - дори и за кратко - да се раздели с мъжа си.

По пътя се случило да преминат през реката, която се наричала Риндакос, а след това народът започнал да нарича "Велика". На единия бряг се намирала Олимпийската област, а на другия - Сигрианската.

Блажени Теофан пожелал да премине през реката, въпреки

че можело да се мине и по суша; но понеже тогава той бил изпаднал в телесна немощ, предпочел речния път - като по-лек. А това станало според Божия промисъл. Като отпратил своите спътници и робите, заедно с колесниците и конете, да пътуват по суша, сам Теофан се качил в една лодка, придружен от блажената си съпруга и няколко слуги. Плавайки по реката, блажени Теофан се любувал на прекрасните Сигриански планини, възвишения и пустини и духом се разгорял от желание да живее в безмълвие тук. Той видял на едно място, заобиколено с планини, пространна долина, върху която растяла гъста гора. Мястото твърде много се харесало на Теофан. Той спрял на брега, за да пренощува там, и като наредил на всички останали да стоят в лодката, се отправил към долината. Навлизайки в пустинното място, той се умилил духом. Спрял сред гъстата гора и започнал усърдно да се моли на Бога. Издигайки ръцете си към небето и като много пъти се покланял и падал на земята, той със сълзи се молел:

- Посочи ми, Господи, пътя, по който да вървя! (Пс. 142:8).

Обзет от горещо желание за пустиннически живот и като решил на часа да остави всичко, Теофан се скрил в пустинята. След като се изморил от молитвата и седнал да си отдъхне, явил му се същият световиден ангел, който той заедно с невестата си вече бил видял в брачния чертог. Небожителят посочил пустинното място и казал на Теофан:

- Ти ще се поселиш тук, но почакай още малко, докато бъдат взети от земята тези, които преграждат този път за тебе. Скоро те ще бъдат взети оттук и тогава ти без всякаква пречка ще можеш да отидеш там, където искаш.

Това видение зарадвало много свети Теофан. Все така изпълнен с радост, той се върнал при лодката и продължил пътя си. По време на пътуването, когато забележел някой от

намиращите се в тези Сигриански планини манастири или някоя отшелническа колиба, той слизал от лодката и ги посещавал заедно със своята целомъдрена съпруга. В тези места той срещнал един прозорлив старец на име Григорий, когото наричали Стратиг. Той живеел в местността Полихроние. Блажени Теофан разкрил на стареца своето желание и намерение и в отговор чул от него същите думи, които по-рано му казал ангелът. Този старец, който заради ангелоподобния си живот бил сподобен от Бога с дара да предвижда, казал на Теофан:

- Почакай още немного време, добри младежо; скоро и царят и тъстът ти ще бъдат премахнати от лицето на земята и ти, вече свободен, ще осъществиш благото си намерение.

А на добродетелната Теофанова невеста старецът казал тихо на ухо, че нейният възлюбен брат Теофан в своето си време ще се удостои и с мъченически венец.

След това свети Теофан заминал за Кизик и изпълнил поръчаното му от императора относно възстановяването на реда в управлението. По време на престоя си там той често излизал заедно със слугите си до намиращите се в близост Сигриански планини, където посещавал светите отци. Изпросвайки техните благословии и молитви, Теофан в същото време хранел и душата си с техните боговдъхновени слова.

Особено често ходел той при прозорливия Григорий Стратиг и при Христофор, игумен на т. нар. "Малко Село" - така бил наричан този манастир. Веднъж, когато на път към пустинножителите Теофан преминавал през Сигрианските планини, му се наложило да спре на едно място. Това се случило по жътвено време и затова било много горещо. Теофан и всички, които го придружавали, били изгаряни от силна жажда. Но мястото било пустинно и безводно. Тъй като денят вече превалял и наближавала вечерта, се наложило да

пренощуват там. И хора, и животни вече изнемогвали от жажда. Блажени Теофан се помолил и седнал в основата на едно възвишение, за да поспи, като се надявал сънят да притъпи малко жаждата му. Но щом задрямал, внезапно над главата му бликнал извор с вода и го облял. И така не презрял Своя раб Господ, Който някога в древност източил от скалата вода за неблагоприятния еврейски народ, но още повече Той благоизволил да стори това във време на нужда за Своя благодарен слуга. Светията, събуден от внезапния шум на обливащата го вода, станал от мястото си и извикал всички, които го съпровождали. И те, като се събрали, се удивявали на това неочаквано чудо и прославяли Бога. И не само всички утолили жаждата си, но напоили и животните си.

А когато на следващия ден станали от сън, изворът вече го нямало: мястото било съвсем сухо, а от водата не била останала и следа.

Те се удивлявали най-вече на това и прославяли чудотворната Божия сила, че Господ във време на жажда направил да потече извор в съвсем суха и безводна земя, а когато вече нямало нужда от вода, Той пресушил извора, като показал явно, че на всяко място Той е готов да даде всичко необходимо на този, който преди всичко останало търси Божието Царство и Неговата правда. (Мат. 6:33).

След това Теофан останал за известно време в Кизик и след като изпълнил по подобаващ начин всичко, което царят му поръчал, се върнал в Цариград.

В това време предсказанието на Божия ангел и пророчеството на преподобни Григорий се сбъднало: умрял император Лъв Хазарски - син на Копроним и внук на Лъв Исаврянин; умрял и тъстът на Теофан. Станали свободни, Теофан и неговата свята невеста веднага, както желаели отдавна, раздали цялото си богатство и всичките си имения.

След това Теофан отвел своята невеста в един от женските манастири във Витиния, като дал много имоти на манастира за нейната издръжка. Съпругата на Теофан била постригана в монашество и приела името Ирина. Като монахиня Ирина угодила на Бога и извършила много чудеса, понеже получила от Бога дар да изцелява болни и да изгонва бесове. За тези чудеса впоследствие разказва светейшият Цариградски патриарх Методий, който описал живота на тези двама светии.

След пострижението на своята блажена невеста - девицата Ирина, свети Теофан раздал на бедните в Цариград остатъка от имуществото си и като оставил за себе си немного пари, се отправил при споменатия по-горе прозорлив отшелник Григорий Стратиг. От него Теофан бил постриган в монашески образ. С парите, които бил взел със себе си, свети Теофан построил манастир, който се намирал под ръководството на този старец, и като останал в него доста време, се усъвършенствал в монашеските подвизи.

След известно време, по съвета на същия този старец, свети Теофан отишъл на остров Калонимос. На този остров Теофан получил в наследство от родителите си неголямо имение, което още не бил успял да раздаде на бедните. Там той построил манастир, в който се преместило цялото братство на Теодоровата обител, наричана Монохерария. Той им поставил за игумен един благочестив и опитен подвижник, а сам се затворил в килията си и се занимавал с преписване на книги, тъй като бил изкусен преписвач. Тези книги той продавал и с получените пари издържал не само себе си, но и другите братя.

След няколко години игуменът починал и братята започнали настойчиво да умоляват преподобния Теофан да им стане игумен. Но светията не пожелал да началства и отново заминал за Сигрианската планина, защото си спомнил за

пустинното място, където по време на пътуването му към Кизик бил удостоен с явяването на ангела. Теофан пристигнал тук и заживял в пустинята, угаждайки на Бога. За кратко време преподобни Теофан населил пустинята с богоугодни пустинножители, тъй като мнозина започнали да прииждат и да се заселват около него, така че скоро се появила нуждата да се построи манастир.

В пустинята се намирало едно място, което принадлежало на някакъв земевладелец. То се наричало Велико село. Свети Теофан заел от свои познати пари, купил мястото и с помощта на Господа, Който по Своя Божествен промисъл ни дава всичко необходимо, устроил манастир. Преподобният вложил всички пари, които заел, и осигурил манастира с всичко, което било нужно за изхранването на събралото се братство.

Този път за свети Теофан станало невъзможно да не приеме игуменския сан в своята обител; за това го умолявали всички пустинножители, а и така и трябвало да стане.

Като игумен Теофан бил такъв началник, за какъвто говори и Христос в Евангелието: който иска между вас да бъде големец, нека ви бъде слуга; и "който иска между вас да бъде пръв, нека ви бъде раб" (Мат. 20:26, 27). Преподобният игумен Теофан се трудел с ръцете си, служейки на всички, понеже Господ тогава му подал по-голяма телесна сила. Той участвал във всяка манастирска работа повече от всеки друг и за всички бил пример за добродетелен и в същото време трудолюбив живот.

В това време, през царуването на Константин, син на Лъв и внук на Копроним, при благочестивата му майка Ирина и при светейшия Цариградски патриарх Тарасий, в Никея бил свикан против иконоборците VII Вселенски събор. На този събор светата Църква осъдила иконоборческата ерес и почитането на свеите икони било отново възстановено. На събора бил повикан да участва и преподобни Теофан, игумен

на Великото Село в Сигриан. Утвърждавайки на събора истинното правоверие, Теофан сияел сред светите отци като светла звезда. Неговото присъствие на събора било много полезно за мнозина. В града, където хората се украсявали с прекрасни одежди и се возели с колесници и с коне, той дошъл на едно мършаво осле, облечен в стара закърпена дреха. Всички, които познавали неговия предишен живот, когато бил още богат, знатен и близък на царя, а също така - и член на синклита, се умилявали като го виждали сега в такова смирение и нищета; и всички се поучавали от това, че заради Господа човек може да се смири и да направи себе си нищ, считайки всичко в света за нищо.

След като свършил съборът, преподобният се върнал в своя манастир, донасяйки като най-скъпоценно украшение за своята обител благочестивите догмати на светата вяра, утвърдени на Вселенския събор. Тук Теофан продължил да се подвизава в обичайните си трудове, като с примера на добродетелния си живот просвещавал не само своята обител, но и цялата тази страна. Слухът за него се разнесъл навсякъде и всички прославяли Небесния Отец заради него. Заради благочестивия му живот Бог го сподобил с благодатта на чудотворството: той изцелявал болести и изгонвал бесове от хората. Веднъж, когато преподобният заспал, един бяс решил да го нападне. Като се уподобил на дива свиня, той захапал палеца на ръката му, така че преподобният изпитал силна болка. Събудил се на мига, Теофан забелязал на пръста си следи от зъбите на своя враг, който за малко щял да отхапе целия му пръст. Раната причинявала много силна болка на светеца, но той, като взел от намиращото се при него миро от Животворящото Кръстно Дърво, помазал наранения пръст и веднага се изцелил. Оттогава той получил власт над бесовете и само с една дума ги прогонвал от довежданите при него страдащи хора.

Този преподобен отец, когато плавал веднъж с кораб, усмирил страшна буря. На идващите в неговата обител странници и просяци той раздавал хляб и каквато друга храна можело да се намери в изобилие, при това хлябът не намалявал, както в древността пророк Илия направил така, че брашното в делвата на вдовицата, при която живял, не свършвало (3 Царств. 17:16).

Веднъж манастирският прислужник възроптал срещу светията за това, че раздава хляб на нищите, докато в същото време той не достигал и за живеещите в манастира. Тогава преподобният Теофан му наредил да измери това, което е в склада. Оказало се, че нищо не било намаляло. Цялото братство прославило Бога за това, а ропотливият иконом паднал на колене и умолявал светията за прошка.

Когато станал вече на 50 години, преподобни Теофан заболял от камъни в бъбреците, от което жестоко страдал. Оттогава той прекарал остатък от живота си на легло. И този, който с молитвата си изцелявал болестите на другите, не се молел за себе си - за да го избави Господ от собствения му недъг, а с благодарност търпял болестта си. В тази болест го заварило и времето на изповедническата му кончина, която предрекъл прозорливият старец Григорий, когато прошепнал на Теофановата невеста - светата девица, че в своето си време нейният жених ще получи мъченически венец.

След много години, когато преподобният вече остарял и след като се сменили няколко византийски императори (защото след споменатия цар Константин, който управлявал заедно с майка си Ирина, на императорския престол се възкачил Никифор, управлявал заедно със сина си Ставрикий, а след тях царувал Михаил Киропалат) - след тези императори скиптърът на гръцкото царство бил приет от Лъв Арменец. Този император отново повдигнал иконоборската ерес. Той внесъл

силен смут в Христовата Църква, когато изгонил от престола светия патриарх Никифор и предал на мъчение и заточение преподобни Теодор Студит, заедно с неговите ученици; той предавал и мнозина други християни на мъчения, и дори на смърт, задето почитали светите икони.

Църковният историк Георгий Кедрин пише за свети Теофан следното: когато Цариградският патриарх Никифор плавал по море към мястото на заточението си и корабът преминавал покрай местността, където се намирала обителта на преподобни Теофан, светият видял това с духовните си очи. Той наредил на своя ученик да сложи в кадилницата въглени, сложил върху тях тамян и като заповядал да бъдат запалени много свещи, се поклонил до земята, като да беседвал с някой, който минава покрай него. Ученикът попитал Теофан:

- Какво правиш, отче; и на кого се покланяш и с кого беседваш?

Преподобният отвърнал:

- Ето, отива на заточение изгоненият заради правата вяра светейши патриарх Никифор и сега корабът, на който е той преминава покрай нашата страна. Заради него запалих свещите и тамяна - да отдадем подобаваща чест на патриарха.

Това било видяно и от пътуващия на кораба свети патриарх Никифор, който отвърнал с поклон на светия старец и въздигайки ръце, го благословил. Един монах, който тогава стоял до светейшия патриарх, го попитал:

- Кого благославяш, светейши отче, и на кого се поклони?

Патриархът отговорил:

- Ето сега изповедникът Теофан - игуменът на Великото село ни приветства със запалени свещи и с тамян. На неговия

поклон отговорих с поклон и аз; защото в скоро време и той, подобно на нас, ще пострада.

Всичко това скоро се сбъднало.

След немного време злочестивият цар Лъв Арменец, като желаел да прелъсти и да склони преподобни Теофан на своя страна, изпратил при него свои посланици и оказвайки му голяма почит, го повикал при себе си в Цариград. При това той лукаво му писал:

- В скоро време ми предстои война с нечестивците, но преди да изляза срещу тях, на мен ми е нужно да се въоръжа с твоите молитви. И така, честни отче, не отказвай да дойдеш при нас!

Преподобни Теофан разбрал лукавството на царя, а също така бил угнетяван и от тежкия си телесен недъг, но въпреки това решил да отиде в Цариград, за да пострада за истинната вяра. Качил се на кораб и за кратко време пристигнал в столицата, но там не бил въведен при царя, защото царят се срамувал и се боял, че Теофан ще изобличи неговото нечестие. Той изпратил при преподобния един от знатните си сановници, като се надявал с прелъстителни обещания да го склони към своето зловерие.

- Ако - казвал царят чрез своя пратеник на светия мъж - ти бъдеш единомислен с нас, аз ще построя в твоя манастир високи каменни здания и ще го обогатя. Тебе ще възвелича с почести, а всичките твои близки сродници ще обсипя с милости и ще почета с големи санове.

Впрочем, към обещанията царят прибавил и заплаха:

- А ако ти - продължавал той - ни противоречиш, ще бъдеш подхвърлен на голямо безчестие.

На това свети Теофан отвърнал чрез пратеника:

- Аз не желая нищо от богатствата на тоя свят. Още когато бях млад, заради любовта си към Христа, захвърлих цялото си злато, сребро и всичките си имения, които притежавах. Нима сега, когато съм вече стар, те ще ме съблазнят? Да не бъде! А за моя манастир и за братята ми промисля Сам Господ, Който ще се погрижи повече от всякакви земни царе и князе. И защото ти, царю, ме заплашваш - подобно на малко дете с пръчка? Пригответи мъченията, на които ще ме подложиш, запали огъня и аз, макар и да не мога да ходя поради болестта си, както сам виждаш, за правата вяра ще се хвърля в огъня.

Като изслушали тези изречени с голямо дръзновение думи на светията, пратениците се върнали при царя и му предали всичко. Царят се удивил от тази нечувана смелост. Той заповядал на някакъв софист, на име Иоан - коварен вълшебник и еретик, да отиде и да побеседва с преподобния. Но Иоан станал като ням пред боговдъхновените слова на преподобния отец и победен от него, посрамен се върнал при царя.

Тогава императорът пламнал от гняв и наредил да затворят свети Теофан в едно тъмно и тясно помещение в така наречения Елевтериевски дворец. Той поставил там и стражи, които да го пазят. В този мрачен затвор преподобният, който бил вече стар и болен, прекарал две години. Всеки ден тук - ту с обещания, ту със заплахи - се опитвали да го привлекат към иконоборството, а изпращаните при него злочестиви еретици го хулели и издевателствали над него. Веднъж, когато царят изпратил пълно с притворна ласкавост писмо до светията, надявайки се той да се подпише под указа за отхвърлянето на светите икони, преподобни Теофан му отговорил:

- Познай, царю, Този, Който ти е дарувал царството, Този, чрез Когото и царете царуват, и мъчителите властват на

земята. Познай, че Господ, бидейки неописуем, е съизволил да стане видим и като приел нашето естество, е станал подобен на нас във всичко, освен в греха. И чрез това естество, което обожил в Себе Си, Той възкресявал мъртви, давал зрение на слепите, очиствал прокажените и извършил още много други чудеса. С това Свое човешко естество Той претърпял доброволна смърт от иудеите, възкръснал в третия ден, възнесъл се в слава на небесата и вече никога не се разделя от Отца. За това човешко естество в Христа учи и Евангелието. Та затова и приемаме Евангелската книга с благоговение и вярваме във всичко написано в нея, във всички чудеса, извършени от Христа, понеже в Евангелието почитаме Него Самия. И ако ние не се осъждаме за това, че вярваме в Христовите дела, описани в думи, тогава защо да се осъждаме, ако приемаме и почитаме същата тази Евангелска история, само че - изобразена върху иконите? И варварите, които се обръщат към нашата вяра, благодарение на иконите по-лесно научават за целия живот на Христа на земята при хората и за всичките Му чудеса. А също и много некнижни човеци, като гледат изобразените върху иконите Христови чудеса и като виждат Неговата доброволна смърт за нас, прославят Пострадалия за нас Господ. Но ти, като отхвърляш иконите, трябва да си завидял на тяхното спасение! И кой събор, когато и да било, е счел за грях и за светотатство почитането на светите икони? Нима Сам Христос не изпрати образа на Лицето Си, който неръкотворно се изобрази, на Едеския цар Авгар, за да се изцели той от болестта си? И нима апостол Лука не ни е оставил нарисувана с разноцветни бои икона на Пресвета Богородица? Защото в това няма нищо противно на преданието и на учението на светите отци: свети Василий Велики- съзерцателят на неизречените тайни, казва, че почитта, която се отдава на иконата, възхожда към изобразеното върху нея. Така също и Йоан със своите златни уста е изрекъл: "Аз обичам направения от восък образ." А

свети Кирил - тази тръба на Светия Дух, е казал: "Като виждам често изобразените на иконата Христови страдания, аз не мога без сълзи да минавам покрай тази икона." - И така, ако първите шест Вселенски събора не са забранили почитането на светите икони и отдаването на почит на изобразените върху тях лица и събития, - то ти ли мислиш да си по-мъдър от тях! Твоето дело, царю, е да водиш войската срещу другоплеменниците, а изследването на църковните догмати и закони подобава на светите отци, а не на царете!

Като прочел писмото на преподобния отец, царят се изпълнил с невъобразима ярост. Той веднага изпратил в Сигрианската страна един свой особено жесток сановник, с поръчение да разруши и да изгори Теофановата обител, наричана "Велико село", а учениците му да избие и да прогони. А един друг свой служител, също толкова жесток и безпощаден, царят изпратил при преподобния, който вече две години стоял затворен в мрачната тъмница на Елевтерийския замък.

Пратеникът раздрал дрехата на светия старец, който и без това бил изтощен от поста и от продължителната болест, и безмилостно го бил по гърба и по корема с волски жили. След като му ударил триста камшика, мъчителят отново затворил преподобния в тъмницата.

На сутринта, по заповед на царя, палачът отново дошъл при преподобния. Извел го от тъмницата и пак жестоко го бил. А след това изпратили свети Теофан на заточение на остров Самотраки. Преподобният отец още от по-рано предвидял това с прозорливите си очи и казал на своя послушник няколко дни преди това да се случи, че ще бъдат изпратени на този остров. Като преживял на това място двадесет и три дни от земното изгнание, светият мъченик, украсен с венеца на изповедническото страдание, се преселил в небесното

отечество.

Честното му тяло било положено в дървен ковчег. А Бог прославил Своя свят угодник не само по време на земния му живот, но и след смъртта му: Той дал целебна сила на неговите свети мощи и много болни само като се докосвали до ковчега му, получавали изцеление.

След време, когато злочестивият цар Лъв Арменец бил убит, разпръснатите ученици на свети Теофан отново се върнали в Сигрианската планина и възстановили изпепеления манастир. Те пренесли светите мощи от остров Самотраки и с благоговение ги положили в църквата. Тук чрез мощите се извършили много чудеса - за слава на Христа, нашия Бог, Когото славим заедно с Отца и Светия Дух, во веки. Амин.

Тропарь преподобного Феофана исповедника, Сигрианского

глас 5

Воздержанием житие украсил/ и, уды умертвив,/ победил еси
вражия козни, отче Феофане,/ преставился еси к Богу в вечную
жизнь,/ яко достоин причастник,/ моляся непрестанно/
помиловати души наша.

*(Ты украсил свою жизнь воздержанием и телесные
страсти умертвив, победил ты вражеские козни, отец
Феофан, преставился ты к Богу и жизни вечной, как
достойный наследник, молясь непрестанно о помиловании
душ наших.)*

Кондак, глас 2:

Свыше прием божественное откровение, со тщанием изшел
еси от среды молвы житейския, и уединився преподобне, чудес
приял еси действо, и пророчества достоинство, богатства и

супружници лишився.

(Приел свише божествено откровение, с готовност си напуснал житейската мъгла и уединил се, си приел дар на чудотворство и пророческо достойнство, от богатство и съпружество лишил се.)

В паметта на праведния Финеес (ок 1500 г. пр. Р. Х.)

Свети праведен Финеес. Фрагмент от стара българска стенопис. Охрид, област Македония

Светият праведник Финеес, син на иудейския първосвещеник Елеазар и внук на първосвещеника Аарон, първоначално бил свещеник на иудейския народ.

Финеес бил достоен служител на Бога на Израил. През целия си живот той бил ревностен защитник и пазител на истинното богопочитание. Неговата дейност като Божий служител била насочена: от една страна - към прославянето на славното име

на Иехова, Бога на Израиля, а от друга - към изкореняването на всички пороци и отстъпления от Божия закон, които се явявали сред иудейския народ.

Веднъж моавитяните, които живеели в съседство с израилтяните и които се отличавали със своето нечестие, въвлекли израилтяните в нечестиво и мерзко служение на техния бог Ваал-Фегор. Като се разгневил от това голямо беззаконие, Господ строго наказал нечестивите отстъпници: те на мига били поразени с мор, от който умрели много хиляди израилтяни. Освен това Бог заповядал на Моисей да умъртви (чрез обесване) тези измежду началниците на народа, които се предавали на нечестивото идолопоклонство. Много от израилтяните, като видели Божия гняв, оставили беззаконието, разкажали се и се събрали пред входа на скинията, та целият народ да принесе покаяние пред Господа.

В това време някой си Замврий, началник на Симеоновото коляно, пред очите на Моисей и на цялото общество, довел в еврейския стан една мадиамка и я въвел в шатрата си. Тогава Финеес, като се изпълнил с гняв и негодувание срещу този началник - съблазнител на народа, влязъл в шатрата му и пробол с копието си него и мадиамката.

Тази постъпка на мъжествения Финеес, в която се показала неговата гореща ревност по Бога, отвърнала Божия гняв от Израилския народ. В същия миг морът сред Израилевите синове престанал.

След това Бог казал на Моисей:

- Финеес, синът на първосвещеника Елеазар, отвърна яростта Ми от синовете Израилеви, като показва ревност за Моето име. Поради това му кажи: ето, Аз му давам Моя завет на мира. Аз му давам - на него и на потомството му след него - завет на вечно свещенство.

След известно време, по заповед от Бога, израилтяните започнали да събират войска срещу мадиамците, за да ги накажат за тяхното нечестие. Събрали се всичко дванадесет хиляди израилтяни (по хиляда от всяко коляно). За предводител на войската бил избран Финеес, който и сега се показал като точен изпълнител на Божиите повели.

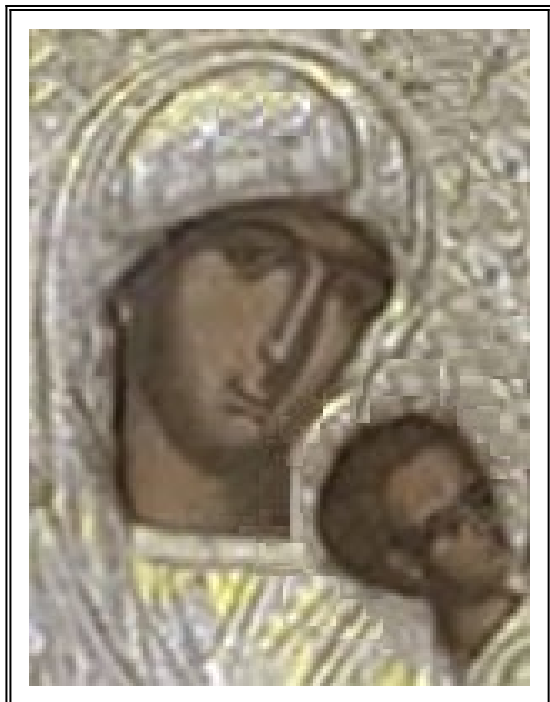
Освен това Финеес се проявил като мъдър ръководител на своя народ в случаите, когато възниквали някакви смутове и безредици. Той примирявал тези, които враждували помежду си, и умело прекратявал и отстранявал техните спорове и неразбирателства.

За всичките си заслуги Финеес, след смъртта на своя баща, бил единодушно избран за първосвещеник. Първосвещенството на Финеес, съгласно Божието обещание (Числ. 25:13), продължило в неговото потомство и само понякога временно преминавало в рода на Итамар.

Свети Финеес умрял в дълбока старост, около 1500 г. пр. Хр., и бил погребан на планината при Ефремовото коляно (Ис. Нав. 24:33).

ЧЕТИ-МИНУТЕ

**Икона на Пресвета Богородица „Лидска -
Неръкотворна”**

Фрагмент от Лидската чудотворна неръкотворна икона на Божията Майка с Младенеца. Намира се в гръцки храм в град Лида

Наш рассказ — об иконе, созданной не человеческими руками. По преданию, когда по вознесении Господнем апостолы Петр и Иоанн проповедовали в окрестностях Иерусалима, то посетили и городок Лидду, где основали общину с храмом во имя Пречистой. А когда вернулись в Иерусалим, то попросили Богородицу посетить Лидду, осмотреть посвященный Ее имени храм и благословить его. Мать Божия ответствовала любимым ученикам Христовым: «Идите с радостью. Я буду там с вами». И молящиеся в лиддской церкви в тот же миг узрели на одном из его столпов неведомо как появившееся изображение Пречистой с Младенцем на Своей левой руке, принадлежащее к типу «Одигитрии». Отличительная особенность этой иконы — в том, что десницы Спасителя и Пречистой соприкасаются, причем Она словно прикрывает кистью Своей руки руку Сына.

Прошло триста лет, и отпавший от христианства римский

император Юлиан, так и вошедший в историю под именем Юлиан Отступник, начал гонения на «суеверия» и среди прочего послал в Лидду каменотесов, дабы те уничтожили сей чтимый образ. Но какими бы орудиями ни пытались стереть чудесное изображение, оно лишь глубже врезывалось внутрь столпа. Весть о чуде быстро разошлась по всему христианскому миру, и в Лидду начали стекаться паломники для поклонения нерукотворному образу Богородицы.

Минуло еще четыре столетия, и в VIII веке Константинопольский патриарх Герман, поклонявшийся палестинским святыням, сделал список с нерукотворного образа Богоматери, привез его в Царьград и ежедневно молился перед ним. Именно за свое благоговейное почитание православных икон он вскоре был изгнан с патриаршей кафедры еретиками-иконоборцами во главе с императором Львом Исаврянином. Предчувствуя свою скорую кончину, владыка Герман доверил список с чудотворной морской волнам, воскликнув в слезах: «Гряди, Владычице, и спасайся ныне не от Ирода в Египет, но от звероименитого врага (то есть Льва) в Рим к благочестивым, дабы там укрыться с Предвечным Младенцем от мерзостных рук иконоборческих; прейди сие море великое и пространное плаванием безбедным».

Уже на следующий день море вынесло образ к побережью Италии. Благочестивый папа Григорий II был немедленно извещен о чудесной находке, прибыл на берег моря к устью реки Тибр вместе со своим духовенством, и тогда икона невидимою силою всплыла на воздух и опустилась в простертые руки папы. Римский епископ поместил обретенный образ в алтарь собора Святого Петра, а спустя некоторое время получил письменное известие от патриарха Германа, откуда узнал, какую именно святыню приняли итальянские берега. Чудесные исцеления привлекли к ней множество

паломников.

Спустя еще столетие с лишним иконоборческая ересь во Втором Риме была окончательно побеждена (в память чего мы доселе отмечаем особый праздник Торжества Православия). Тем временем молившиеся в соборе Святого Петра стали замечать странные колебания чудотворной иконы. Однажды на виду у всех она поднялась со своего места, проплыла над головами верующих и опустилась в воды Тибра. Течение понесло образ обратно в сторону моря, и тогда народ римский во главе с папой Сергием в слезах возопил: «Увы нам, Госпоже и Царице! Куда отходишь Ты от нас! Не потому ли Ты удаляешься из Рима, что и нам грозит иконоборческая ересь, по причине которой покинула Ты Константинополь? О Всемогущая, доколе не укротишь Ты еретической бури, возмущающей Церковь Христову?»

Тем временем икону вынесло в море, и вскоре ее увидели на волнах прямо у константинопольской пристани. Византийская царица Феодора решила, что это один из тех образов, которые иконоборцы топили в Босфоре, привязывая к ним тяжелые камни.

Но когда до Рима дошло послание императора Михаила и патриарха Мефодия, извещавших собратьев на Западе о состоявшемся во Втором Риме Поместном Соборе, восстановившем иконопочитание, все поняли, что обретенный образ и есть та самая икона, которая чудесным образом покинула Рим.

Тогда патриарх в сопровождении константинопольского духовенства, в присутствии императора со свитой сановников торжественно водрузил образ в храм Богородицы на площади Халкопратия. Именно тогда он получил наименование Римского с установлением ему особого празднования 26 июня. Главное же празднование нерукотворной Лиддской иконе (на

столпе) совершается 12 марта по старому стилю.

Кондак

О Всепетая Мати, рождающая всех святых Святейшее Слово!
Нынешнее приемши приношение, от всякия избави напасти
всех и будущия изми муки о Тебе вопиющих: Аллилуиа.

{{_LINK1_}}